

Mulán buk a le on ái

PETERO

Worwor táil

Ái Petero ái koner a kalik án aratintin si Iesu, má a le i kán buk minái tiladi ‘Babilon’ (1Pe 5:13). Te di hol on ngo ái Petero a kis anang Babilon muswan i balis á Mesapotamiá. Te di hol on ngo ái Petero a utngi ngorer i kesá worwor artálár uri kesá sápkín malar, má a kis á Rom ngo Ierusalem ngo kesá malar á Aigipto. A tarwai buk minái uri narsá di á bos tám ruruna dikte tam sara uri bos kuir (1:1) má a mon i tan taun i liu kán tan tám ruruna. Ái Petero a nem i arakrakai i bos tám ruruna er tan sápkín kálámul di lala abilbilingna di (1:6, 2:18-25, 3:13-17, 4:12-19). Ái Petero a parai ngo arabilbiling minái a tapam hut suri tohoi kángit ruruna má inngasi ngo a támin (1:6-7). On á buk minái, ái Petero a abálsai kángit hol ngo ái Iesu a puski rangrangas mul ngorer, má a tungai mur i lain tatalen sang. Má a inau i git suri gita lu mur i lain tatalen káián ái Iesu (2:21-24, 3:18), koner na kaleng sur git (1:3-5, 1:13, 4:7). Git á matananu muswan si Káláu (2:9-10), má ngorer a kulúk ngo gita liu ngorer mai lain tatalen i katbán tan arabilbiling, má gita lu tur dik mai kángit ruruna. Ái á káplabin ái Petero ák le i buk minái.

1 ¹Á iau Petero, iau apostolo si Iesu Karisito, iau le i pákán ram minái uri narsá gam á matananu ái Káláu ákte ilwa pas gam ur káián. Má káksiai ngo gam páng main i naul bim, gam kis án asir on á naul bim, má gamá tam kis arsagil uri tan balis á Pontás má Galatiá má Kapadosia, má gam mul er gam kis i balis á Esiá má Bitinia. ²“Hirá sang ái Káláu Kák git ákte mánán i gam má ákte ilwa pas gam ur káián ngorer i kán holhol. Má ák tari him singin Tanián a Pilpil suri ngo na timan pas gam uri kán matananu sang, pasi gamák lu taram i Iesu Karisito má dárán na siu apilpil pas gam.

Iau sung ngo artangan má bál matau er a tari ái Káláu si gam na lu pakpakta hanhan i gam.

---

^a 1:2 Rom 8:29; 2Te 2:13

Bos tám ruruna da atur páptai wán kándi ruruna

³Parpara agas ur si Káláu, koner a Káláu káián kángit Konom Iesu Karisito má a Kákán mul. Kabin ái Káláu a aptur kalengna Iesu Karisito tili minat, pasi ák arwat suri na tari si git á hutngin liu. A longoi ngorer kabin i kán tilik armámna uri narsá git. Má inái git má káng mai ngangai, má ngangai erei kápnate mat. ⁴^bMá kabin i ngangai erei, git má talas ngo gita kipi á alal án arasosah er a kebepta páksi ái Káláu imi bát ur káián kán matananu. Bos arasosah minái ákte obop kelkelengnai imi bát ur kamu, má kápate lu rah, má na pilpil pagas, má na ekesi alal pagas. ⁵^cKabin i kamu ruruna i Karisito, ái Káláu ák lain bálbálken i gam mai kán rakrakai nák han pang i pákánbung ngo araliu na hau kunlán. Araliu minái ái Káláu ákte eran páksi má na inngasi i áwáwatin pákánbung.

⁶^dMá inái gam lala laes suri á tan táit minái. Má a támin mul ngo onin gam áslai besang i tinang kabin gam lu arsuar mai marán taun, mái sár taun minái kápnate kis ák dol. ⁷^eTaun minái a hut suri tohoi kamu ruruna, mái Káláu a lu tohoi kamu ruruna ngorer i tan kálámul di lu tohoi gol. Káksiai ngo gol kápate lu kis áklis, a tuan songap i mátán gol uri narsán tan kálámul, má ngorer di lu tohoi i kámnah. Di lu oboi i kámnah suri os sarai dur til on má suri kámnah na inngas tari gol muswan. Mái sár kamu ruruna a tuan lala támin táit alari gol uri mátán ái Káláu, má ngorer mul ái Káláu a lu tohoi kamu ruruna i kámnah. Kámnah erei, wa tan taun gam lu arsuar mai. Taun minái a hut suri tohoi kamu ruruna má os sarai tan táit er kápate pilpil suri nák tur talas ngo kamu ruruna a muswan. Má ngo kamu ruruna a tur muswan pagas uri mátán ái Káláu, ki ái Káláu na durki ngis gam má nák para agas gam i pákánbung na kaleng ái Iesu Karisito. ⁸^fKápgamte mák Iesu, mái sár ái á sepen nit gam. Káksiai ngo kápgamte arwat suri mákái mai mát gam, ái sár gam ruruna on, má ngorer gamá káng mai gasgas. Gasgas erei ái á wán i kamu ararguna tiklik mam Iesu, má a tuan kuluk taladeng má kápate a arwat ngo gama pálásí mai worwor. ⁹Kabin gam ruruna i Iesu, gamá atur páptai wán kamu ruruna, má wán kamu ruruna ái á araliu si Káláu uri narsá gam.

¹⁰^gMá suri araliu minái, tan tám worwor tus til hirá di lain serser kabin. Bos tám worwor tus erei di worwor suri araliu er ái Káláu na tangan gam mai. ¹¹^hTanián ái Karisito a kis i tan tám worwor tus, má Tanián a worwor taru ngo ái Karisito er Mesaia na mulán áslai besang i

^b 1:4 Kol 1:12   ^c 1:5 Ioa 10:28, 17:11   ^d 1:6 Iak 1:2; 1Pe 5:10   ^e 1:7 Kis 17:3; Skr 13:9; Mal 3:3; Iak 1:3   ^f 1:8 Ioa 20:29; 2Ko 5:7   ^g 1:10 Mat 13:16-17   ^h 1:11 Sak 22; Ais 53; Luk 24:26-27

rangrangas, má namur náng kipi tilik minmáir. Bos tám worwor tus di nem suri da mánán i pákánbung táit minái na tapam hut on má ngádáh na tapam hut ngoi. ¹²Ái Káláu a inngas tari singin bos tám worwor tus á worwor talas minái di arbin mai, kápte di parai suri na tangan di sang i kándi pákánbung. Di parai suri akulukna gam. Tan arbin talas erei di inngas tari suri tangan gam i tan pákánbung onin má. Má táit dikte parai, gamáte longrai si rung di arbin mai lain arbin uri narsá gam. Má pákánbung di arbin talas mai, Tanián a Pilpil a porta i di, má Tanián a Pilpil minái ákte tarwa palai ái Káláu tilami bát. Má bos táit minái, bos angelo sang dik nem ngo da lain talas ur on.

Na pilpil i ninsin i gam

¹³Kabin i kamu ngangai ngorer, gama eran i kamu holhol má gamáng kátlán timani kamu láklák suri koion gama pur kaleng uri tatalen án holhol sirereh. Gama atri kamu ngangai i araliu erei na tari si gam ái Káláu i áwáwatin pákánbung er ái Iesu Karisito na tur soura on. ¹⁴Tungu be gam ngul uri lain arbin, ngorer kamu sápkín nemnem a kátlán i kamu liu. Mái sár onin gam ngorer i tan gengen kalik er di nem suri taram i Káláu, má ngorer koion gama káksiai kamu torahin nemnem suri náng kátlán kalengnai kamu liu. ¹⁵Ái Káláu koner a kilkila pas gam, ái a pilpil áklis. Ngorer gama mur i kemen suri gamák nokwan pagas i bos táit no gama longoi. ¹⁶Pákánbung gama longoi ngorer, gama long artálár pasi pinpidan er a parai ái Káláu ngoromin,

“Na pilpil i ninsin i gam
ngorer i ninsing a pilpil.”

¹⁷^kGam lu sung ur si Káláu má gamá lu utngi ngo, “Kakang.” Mái sár a kuluk ngo gama hol páptai ngo ái Káláu er a kák gam a tám nagogon mul, má a lu nagogon i bos kálámul no, má a lu mur i kes sár á sál mai kán nagogon. Má ngorer i pákánbung kamu tu kis án asir be main i naul bim, gama rusan kunlai kamu liu uri narsán mai bunbun má gamák lu rumrum on. ¹⁸Gam mánán on ngo tungu rang kámpup i gam dikte káik uri bál gam má gamá ruruna i tan táit er, má kamu ruruna má kamu liu a tu wáráh sár. Má gamáte talas má ngo ái Káláu ákte hul asengsegeng pas gam alari matngan liu erei. Mái sár kápate hul pas gam mai táit ngoro gol má pirán tabal er a lu bokoh pas. Kápte. ¹⁹^lÁi Káláu a hul pas gam mai lengwen táit a tuan alal, wa dárán ái Iesu. Má dár minái a lala pakta i mátán. Ái Karisito a ngoro kesá sipsip di osmapak mai, a kápte te gilah gilah i páplun má kápte te sasam on. ²⁰^mI pákánbung kápate aksimi be i naul matmatngan pokon, ái Káláu ákte hol páksi ngo ái Iesu

ⁱ 1:14 Rom 12:2; Epe 2:3, 4:17-18   ^j 1:16 Him 11:44-45; Mat 5:48   ^k 1:17 Rom 2:11; Apa 2:23   ^l 1:19 Apo 20:28; Eba 9:12-14   ^m 1:20 Epe 1:4; 2Ti 1:9-10

na tangan gam, má sár ái Iesu kápate hut melek i pákánbung erei. Auh, a hut soura i pákánbung minái suri tangan gam. ²¹Ái Karisito a tangan gam má gamá ruruna i Káláu. Ái ái koner a aptur kalengna Karisito tili minat mák sángrái urami kiskis pakta. Má ngorer kamu ruruna má kamu ngangai a kis pagas i Káláu.

²²°Gamáte taram i lain arbin, má ngorer gamáte guran palai dur tili kamu liu, pasi onin gamá arwat suri mámnaí rang táir i gam er bos tám ruruna ngorer gam lu mámnaí rang tuá gam sang. Má ngorer a kuluk ngo gama lu armámna bia arliu i gam mai kunlán bál gam. ²³Gama lu armámna ngorer kabin ái Kák gam a ahutngin pasi kamu liu ngorer i hutngin balbal tili num. Má sár á gam sang kápate gam tapam hut tili támin balbal til main i naul bim er na bokoh pas. Kápate. Gam tapam hut tili támin balbal a apuar pasi sang ái Káláu má na kis áklis. Támin balbal minái, ái á pinpidan si Káláu er a ekesi liu pagas má a lu tur áklis. ²⁴^pWorwor minái a támin kabin i pinpidan si Káláu a parai ngoromin,

“Matananu no di ngoro ur,
má kándi lain kis a ngorer mul i sián ur.

Ur a lu marang,
ki ák lu pur pas i sián.

²⁵Mái sár pinpidan si Káláu
kápate a lu bokoh pas,
a lu ekesi kis áklis.”

Má pinpidan minái, ái á lain arbin di lu arbin mai uri narsá gam.

2 ¹°Má kabin gam mánán i armámna arliu i gam ngorer, ki a kuluk suri gama gagas palai sápkín nemnem suri long bengtai tur gam, má tatalen án angagur, má toltolom tatalen kán tám tuar. Má gamák hol palai toltolom bálsák má toltolom worwor sáksák uri kálámul.

²⁻³^rPinpidan a parai ngo ái Konom a tám armámna, má á gam sang gamáte mák ilmi uri kamu liu á kán armámna. Gengen kalik a lu tang suri sus si mámán. Má suir susun ái mámán a tángni ák sangsangar i kán pakta. Má á gam, gama rakrakai mai kon suri má tangsi pinpidan si Káláu, kabin pinpidan si Káláu a ngorer i suir sus na tángni taniá gam. Má i pákánbung gama longrai má gamá mur arwat pasi, na tángni kamu ruruna nák matuk má nák hau kunlán uri narsán ái Káláu.

Liuán hat má matananu a ilwa pasi ái Káláu

⁴Gama tungai han uri narsán ái Karisito er Mesaia. I worwor si Káláu hirá sang a parai sur Mesaia ngo ái á liuán hat. Ái rung di lu lotu uri narsán angagur án káláu, di lu longoi kándi rumán osmapak mai hat bia

° 1:21 Ioa 14:6; Rom 5:1-2 ° 1:22 Ioa 13:34; Rom 12:10 P 1:24-25 Ais 40:6-8

¶ 2:1 Epe 4:22; Iak 1:21 ¶ 2:2-3 Sak 34:8

sár. Má sár ái Káláu a longoi kán rumán osmapak mai liuán hat, má ái Iesu Karisito á mulán hat si di no. Tan kálámul di ilwa palai á hat erei ngorer i hat bia sár. Má sár hat er di ilwa palai a tuan alal uri mátán ái Káláu, má ngorer ák ilwa pasi suri longoi kán rumán osmapak on. ⁵ Má á gam mul á bos liuán hat er Tanián a Pilpil a him mai suri longoi kán rumán osmapak ái Káláu. Má á gam gama lu him on ngorer i kán tan tám osmapak er a lu tari osmapak án tanián uri narsán. Má ái Káláu na sormángát pasi á matngan osmapak ngorer kabin i Iesu Karisito. ⁶ A ngorer a parai i Buk Tabu ngo,

“Mákái be! Iakte obop páksi i malar á Saion á hat.

Hat erei a tuan alal uri matang má iakte ilwa pasi,
 má ái ákte kis ngoro pálkibán á rumán osmapak iau longoi.
 Máí koner a atri kán ruruna on á hat erei,
 ái kápnate tabureng i bál.”

⁷ Má á gam er gam ruruna, gam mákái hat er ngo a tuan alal. Má sur di ái rung kápte di ruruna, pinpidan a parai uri di ngoromin,

“Hat erei bos tám long rum di pukpukwai,
 máí sár ái Káláu a aksimi hat erei suri áng kábutkis si di no á tan hat.”

⁸ Má pinpidan a parai mul ngoromin,

“Má hat er a kis i katbán sál,
 má matanau di lu tutkum on má dik lu pur.”

Di lu tutkum on kabin di tánlak suri ruruna má mur i pinpidan si Káláu, má ngorer dik long artálár i holhol a eran on uri di.

⁹ Máí sár á gam gam á kabinhun ái Káláu ákte ilwa pasi, má ák obop gam ngorer i boh tám osmapak káián ái Káláu kángit kabisit, má áng kára pas gam uri kán matanau sang. Ái Káláu ái koner a kilkila pas gam tili kuron mák aksim gam i kán lain talas, má ák aksim gam gamá hut ngorer suri gama arbin talas suri tan lalain táit ákte longoi. ¹⁰ ^xA támin ngo hirá kápgamte matanau si Káláu, máí sár onin gamáte kán matanau má. Tungu kápgamte áslai armámna si Káláu. Ái sár onin má, gam kis imi katbán kán armámna.

¹¹ ^yLain rang buhang, iakte utung gam ngo gam á bos asir on á naul bim. Má kabin gam asir ngorer, inái iak ngángsa gam suri koion gama tar gam uri nemnem káián kápán páplun suri náng kátlán i gam. Bos nemnem erei a ngoro kurtara a lu arup imi bál gam. ¹² ^zNgorer koion gama mur i bos nemnem erei, ái sár gama mur i lain tatalen. Te kápdite ruruna da atiutiu gam ngo gam longoi sápkín. Máí sár da lu mákái mul i

^s 2:5 Epe 2:21-22; Apa 1:6   ^t 2:6 Ais 28:16; Epe 2:20   ^u 2:7 Sak 118:22   ^v 2:8 Ais 8:14

^w 2:9 Nag 7:6, 14:2; Ais 9:2; Apo 26:18; Epe 5:8   ^x 2:10 Ose 2:23   ^y 2:11 Gal 5:17, 24

^z 2:12 Mat 5:16

lain tatalen gama longoi, pasi dák ilang kaleng má dák parpara agas uri narsán ái Káláu i pákánbung na tapam hut on.

Gama rusan tar gam uri lalin rung di kátlán i gam

¹³^aA ngoro nemnem si Káláu suri gama rusan tar gam uri lalin i rung a mon i kándi nokwan suri kátlán main i bim. Ngorer gama rusan tar gam uri lalin kabisit koner a kipi kiskis án tátáil kándi no, ¹⁴má gama rusan tar gam mul uri lalin bos kálámul di kipi nokwan singin kabisit suri táilnai matanau i keskeskesá balis. Tan kálámul er, a tarwa pala di á kabisit suri arangrangas i rung di lu longoi sápkín má suri para agas rung er di lu longoi tatalen a nokwan. ¹⁵^bA támin ngo tan kálámul di ngul sur Káláu da para sáksákna gam. Má sár kán nemnem ái Káláu suri gama liu namurwai bos lain tatalen erei iakte parai si gam, suri kamu lain tatalen na tur kári kándi worwor kabin kándi worwor na kápte te támin. ¹⁶Gama liu ngorer i kálámul a sengsegeng, má sár koion gama hol on ngo a kuluk ngo gama longoi sápkín kabin i kamu arasengsegeng ngorer. Kápte. Gam sengsegeng suri gama liu ngorer i bos toptop si Káláu. ¹⁷^cMá gama lu rumrum i bos kálámul no. Bos tám ruruna di ngoro rang tuá gam sang, má ngorer gama lu armámna arliu i gam. Gama lu bunbun sur Káláu, má gamák lu tari kamu rumrum uri narsán kamu kabisit.

Gam á bos toptop gama lu muswan uri bos táit no

¹⁸^dGam á bos tám toptop, gama lu rusan tar gam uri lalin kamu tan konom kabin i kamu rumrum uri narsán ái Káláu. Má kápte gama lu long masiknai uri narsán konom er a lu kuluk mam gam mák lu abálbál pas gam. Gama longoi mul uri narsán konom er a lu sák mam gam. ¹⁹Te á pákán gama lu áslai rangrangas suri táit á gam sang kápgamte longoi. Kán nemnem ái Káláu ngo gama tu pau pasi má gama lu tur dik i katbán bos rangrangas erei. Ngo gama kebeptai nemnem si Káláu má gama lu pau pasi bos rangrangas ngorer, ái Káláu na gas i bál mam gam. ²⁰^eNgo gam pau pasi rangrangas di longoi narsá gam suri táit gam longoi kápate nokwan, ki da para agas gam? Kápte. Má sár ngo gam pau pasi rangrangas di longoi mam gam suri táit a kuluk gam longoi, matngan tatalen ngorer na agasgas pasi bál ái Káláu. ²¹^fÁi Káláu ákte kilkila pas gam suri gama mur i matngan liu ngorer. Ái Karisito a áslai rangrangas sur gam mák inngasi kán liu ngorer i tohtohpas suri gama mur i kemen. ²²^gA ngorer i pinpidan a parai suri ngoromin,

“Kápate longoi sápkín,
má kápte di longra te angagur a so tili ngudun.”

^a 2:13 Tit 3:1   ^b 2:15 1Pe 3:16   ^c 2:17 Rom 12:10   ^d 2:18 Epe 6:5   ^e 2:20 1Pe 3:14, 17
^f 2:21 Mat 16:24; Ioa 13:15   ^g 2:22 Ais 53:9

²³ ^bPákánbung di lápkai tan sápkín worwor ur on, kápate kosoi. Má pákánbung di arangrangas on, kápate abunbun di mam te worwor. Ái sár a tu rusan tari sang uri limán ái Koner a lu nokwan i kán nagonon. ²⁴ ⁱÁi Karisito sang a pusak pasi kángit sápkín mai kápán páplun máng kipi uri kubau kus má dik up bingi iatung. A longoi ngorer má ák saras pas git tili rakrakai kán sápkín suri giták liu namurwai nemnem si Káláu. Má gitá sengsegeng i wán kán rangrangas. ²⁵ ^jTungu gam ngoro tan sipsip kápte kák di má dik han benget, mái sár onin gamáte kaleng uri narsán tám ololoh sipsip, koner a kebepta kulukna gam.

Worwor án inau uri narsán rung di kila

3 ¹ ^kMá sur gam á tan wák gam kila, gama lu rusan tar gam uri lalin kamu tan pup, suri ngo te tili di kápte di ruruna i pinpidan, páksiai ngo kápte gam worwor mam di sur Karisito, da mákái sár i kamu lain tatalen ki nák talka pas di má dák hol kaleng gut. ² ^lÁá, da hol kaleng gut kabin da mákái uri gam á kamu lain tatalen gam longoi mai kunlán bál gam má gamá lu inngasi kamu rumrum uri narsá di má uri narsá Káláu. ³ ^lKoion gama lala hol suri merei kápán páplun i gam mai tatalen án mermer nih má mermer mai gol má mai tara lalain sepen kaen a lala pakta i mátán. ⁴ ⁱÁi sár a kuluk ngo gama hol apakta pasi mermer án tanián, má gamák merei ninsin i gam mai, má mermer erei ngorer i tatalen án agengen pas gam má na lu siaroh pagas i bál gam. Ái á matngan mermer kápte a lu bokoh pas má a lala támin táit uri mátán ái Káláu. ⁵ ^mBos lalain wák til hirá er di atri kándi ruruna i Káláu, di lu rusan tar di sang uri lalin kándi tan pup, má ngorer di lu mer di ngoi. ⁶ ⁿÁi Sara a ngorer mul, a lu taram i Abaram má ák mur i kándi tatalen án rumrum tili pákánbung er mák utung kán pup mai “Kang konom”. Pákánbung gam longoi tatalen a nokwan má pákánbung kápgamte páksiai mátut áng kátlán i gam, ki a ngoro gam mur i kemen ái Sara.

⁷ ⁿMá sur gam á tan káláu er gam kila, gama lu timani kamu tan wák mai tatalen án rumrum, kabin gam talas ngo kápán páplun kamu tan wák kápate rakrakai ngorer i kápán páplun i gam á tan káláu. Má gama lu inngasi kamu rumrum uri narsá di, kabin gaur no ái kam wák gaur arwat i mátán ái Káláu ngorer gaur no gaura otoi á artabar si Káláu, wa liu muswan er a kis áklis. Gama longoi ngorer mai kamu wák suri kápte kesi táit na tur kári kamu sung.

^h 2:23 Ais 53:7; 1Pe 3:9   ⁱ 2:24 Ais 53:5-6; Rom 6:11   ^j 2:25 Ese 34:5-6; Mat 9:36; Ioa 10:14; Eba 13:20-21   ^k 3:1 Epe 5:22   ^l 3:3 1Ti 2:9   ^m 3:6 Tgk 18:12   ⁿ 3:7 Epe 5:25

Gama lu artangan arliu i gam

⁸Má inái ina arahi kak mudán worwor minái mai parai ngoromin ur si gam no. Na siaroh i kamu kiskis talum. Má ngo tekesi tur gam a mon i kán taun, matngan ásásla ngádáh a áslai kabin i taun er, gam mul gama puski ásásla erei tiklik mai. Má gama lu mámnai rang táir i gam er bos tám ruruna ngorer gam lu mámnai rang tuá gam sang. Má gama lu armámna arliu i gam. Ngorer ngo tekes a mon i kán sáhár, ki gama lu tángni suri kán sáhár. Má gama agengen tar gam arliu i gam. ⁹Ngo tekes a sák mam gam, koion gama kosoí mai sápkín uri narsán. Má ngo kes a ot bilingna gam, koion gama kosoí mai worwor sáksák uri narsán. Ái sár gama hol palai kán sápkín má gamák sung Káláu suri nák asosah on, kabin ái Káláu ákte kilkila pas gam suri gama longoi ngorer pasi ái nák asosah i gam. ¹⁰Kabin pinpidan si Káláu a parai ngo,

“Ái koner a nem suri na gas i bál má a nem i otoi lain liu mul, ki na ololoh timani kermen suri ngorer kápnate parai sápkín, má koion na páksiai kápán ngudun nák parai angagur.

¹¹Kálámul er na su bahin uri sápkín má nák lu longoi lain tatalen masik,

má na lu ser suri sál án arabálbál arliu
má nák tiptipar namurwai mai kunlán bál.

¹²Kabin ái Konom a lu mákmák kalar di á bos tám nokwan, má a lu paupau alongra suri kándi sung.

Mái sár ái Káláu kápate lu mákmák sur rung di lu ngáknák.”

Gama áslai rangrangas

¹³⁻¹⁴^PMá te tili gam, a muswan ngo gama áslai rangrangas kabin gam lu mur i tatalen a nokwan. Má ngo gama áslai matngan rangrangas ngorer, gam tuan kuluk pala. Má ngo a lala bop i bál gam suri long masiknai tatalen a kuluk, páksiai ngo te da bálmam gam, kápdate arwat suri ekesi asáksákna gam má gamák ekesi mosrah turán kamu ruruna. Pinpidan a parai ngo,

“Koion gama mata rung erei di nem suri tari rangrangas si gam. Koion gama bulat.”

¹⁵Mái sár mai kunlán bál gam, gama obop Karisito nák pakta ami kamu liu má ái na kamu Konom. Páksiai ngo matngan pákánbung ngádáh na tapam hut si gam, gama lu eran pagas suri atalsai kamu ngangai má kamu ruruna i Karisito. Gama lu worwor uri narsá di mai tatalen án arabálbál má mai tatalen án rumrum. ¹⁶^QMá gama ololoh suri bál gam na pilpil pagas i mátán ái Káláu. Gama longoi ngorer suri ngo te da ot

° 3:10-12 Sak 34:12-16   P 3:13-14 Ais 8:12-13; Mat 5:10; 1Pe 2:20, 4:14   ¶ 3:16 1Pe 2:12

bilingna gam suri kamu lain tatalen kabin gam ruruna i Karisito, ki dák rumrum kunán i pákánbung er da mák ilmi ngo dikte para sáksákna gam. ¹⁷Ngo kán nemnem ái Káláu er gamá áslai rangrangas suri tatalen a nokwan gam longoi, matngan rangrangas erei a kuluk si diar á rangrangas suri longoi sápkín.

¹⁸Gama mák Karisito. Ái á kono a nokwan kápate longoi sápkín tatalen, mái sár a mat sur rung di lu longoi sápkín tatalen. A mat kes sár á kepwen pákán suri akusak git uri narsán ái Káláu. Bos kálámul di up bingi kápán páplun ák mat, má i tanián a tari liu singin ái Káláu ák liu onin. ¹⁹Má kabin tanián a liu ngorer, ák han uri narsán bos tanián er di kis án kamkabat má ák arbin narsá di. ²⁰Bos tanián minái, taniá di á tan kálámul er di liu i bet si Noa. Á di ái rung di ngákngák i Káláu. I pákánbung ái Noa kán tu longoi be i kán mon, ái Káláu a kis pau mona di suri da hol kaleng, mái sár kápate di hol kaleng. Má ngorer kápate di marán er di liu. Dihát tara wal sár er dihát sol uri mon má dihát má liu i taul tibin. ²¹Má tas er a tibin, ái á mámáhat uri arsiu, má arsiu ái á mámáhat uri araliu onin. Má gamá liu onin kabin i apaptur kaleng si Iesu Karisito. Sálán á arsiu kápate ngo suri siu palai dur tili kápán páplun i gam. Kápate. Ái sár pákánbung gam kipi arsiu, a ngoro gam longoi kamu oror ur si Káláu ngo gam á rang táir muswan ái Karisito, má oror erei gam longoi mai kamu holhol a muswan má kápate angagur on. ²²Ái Iesu Karisito ákte tapam urami bát má ákte kis má i kán kiskis pakta i balsán mingin ái Káláu. Má bos angelo, má bos matngan tanián er a lu kátlán onin i pákánbung án kuron, má bos tanián mul a mon i kándi rakrakai, ái Káláu ákte rusan tar di no uri lalin kán rakrakai ái Karisito.

Artur kalar suri tan sápkín tatalen

4 ¹Ái Karisito a áslai rangrangas i kápán páplun sur git. Má ngorer gama eran i kamu hol mai matngan holhol erei si Karisito, káplabin gam mul gama áslai rangrangas i kápán páplun i gam ngorer sár ái Karisito a kipi. Gama eran ngorer kabin ái koner ákte áslai rangrangas i kápán páplun, sápkín tatalen kápate kátlán mul. ²Pasi á ngorer kápate a tiptipar namurwai sápkín nemnem án kápán páplun i pákánbung minái kán tu liu be main i naul bim. Ái sár a liu namurwai nemnem si Káláu. ³Kabin ákte dol má pákánbung gam lu longoi bos tatalen er di lu mur on ái rung kápate di ruruna i Káláu. Áá, gamáte lala mur i tatalen án ararit sara, má kon suri longoi sápkín, má balbal bau mai dan rakrakai, má toltolom tatalen a aptur tili ngin tiklik ngorer i bau má wakwak tangrai malar. Má gamá lu su bah gam uri nagogon si Káláu má gamá lu lotu uri narsán angagur án káláu. Inái má ákte arwat má tatalen ngorer! ⁴Hirá

^r 3:20 Tgk 6-7   ^s 4:1 Rom 6:2, 7   ^t 4:3 Epe 2:2-3

be, á iáu tiklik mai rang turam gam lu longoi bos tatalen minái. Má sár inái má, kápte má u lu longoi, pasi rang tárím dik sodar má ngátngát sálán ngo kápte u lu mur i di suri toltol má káptábun á kátlán timani kándi liu. Di mákái ngorer ki dik lápkai toltolom sápkín worwor uri iáu. ⁵“Mái sár á di da sámTUR be i mátán táil i tám nagogon suri dák para talsai bos tatalen di longoi. Tám nagogon minái ákte eran suri nagogon i rung dikte mat má rung di liu. ⁶Pasi á ngorer ák han ái Iesu Karisito ák arbin mai lain arbin narsá di ái rung dikte mat. Kándi minat a ngoro minat káián matananu no, kápán páplun i di a mat. Má sár ái Karisito a arbin talas mai lain arbin uri narsá di suri taniá di náK liu ngorer ái Káláu a liu ngoi.

Gita him kuluk mai artabar ákte tari si git ái Káláu

⁷“Mái sár pátum má á arahrahi á bos táit no. Má pasi á ngorer gama kátlán timani kamu holhol má kamu láklák suri ngorer gamák sung. ⁸“Táit a lala támin si di no ngo gama lu armámna arliu i gam mai kunlán bál gam, kabin ngo gama lu mámnai rang táir i gam er bos tám ruruna, ki a ngoro gamáte eran má suri hol palai kándi bos sápkín di longoi uri narsá gam. ⁹“Má koion gama lu ngurngurngur i pákánbung gam lu árár pas gam arliu i kamu tan rum, ái sár gama lu árár pas gam mai lain bál gam sang. ¹⁰“Keskeskes i gam ákte mon i kán artabar ái Káláu ákte tari singin, má ngorer na lu tángni bos tám ruruna mai. Ái na lain him mai artabar erei ngorer i lain toptop si Káláu a lu muswan mai kán him. ¹¹“Ngo ái Káláu ákte tari singin á artabar suri para talsai pinpidan si Káláu i mátán matananu, ki náK lu worwor ngorer i kesá kálámul a akaungán i midán ái Káláu. Ngo ái Káláu ákte tari singin á artabar suri tángni tan kálámul, ki na lu tangan di sang mai rakrakai ákte tari singin ái Káláu. Na lu longoi ngorer suri tan kálámul dák para agas Káláu kabin suri bos táit a longoi má kabin kán tatalen a para inngas tari ngo ái káián ái Iesu Karisito. Parpara agas ur si Iesu Karisito koner a pakpakta sorliu áklis má a mon i kán rakrakai! A támin!

Gama parmat suri rangrangas gam kipi

¹²Lain rang buhang, onin gam áslai marán tilik taun. Bos taun minái a ngoro kámnah a tun gam má ák tohoi kamu ruruna ngorer i gol di lu sawi i kámnah suri ser pasi ngo a gol muswan. Koion gama sodar suri bos taun minái, kápte ngo a hutngin táit. ¹³“Pákánbung gam áslai rangrangas ngorer, ki gamáte puski te rangrangas tiklik mam Karisito er ái sang ákte áslai. Ngorer koion gama sodar. Ái sár gama parmat

^u 4:5 Apo 10:42   ^v 4:7 Rom 13:11-12   ^w 4:8 1Pe 1:22   ^x 4:9 Eba 13:2

^y 4:10-11 Rom 12:6-8   ^z 4:13 Apo 5:41; Iak 1:2; 1Pe 1:6-7

suri, pasi namur gama lala parmat taladeng i pákánbung ngo minmáir i Karisito na tur talas. ¹⁴ ^aMá i pákánbung bos kálámul di ot bilingna gam kabin gam káián ái Karisito, gam tuan kuluk pala. Pákánbung er ngo di ot bilingna gam, gama talas ngo Tanián ái Káláu ákte tapam hut tiklik mai minmáir má ák lu kis i gam. ¹⁵ Ái rung er di lu longoi sápkín tatalen ngorer i up bing kálámul má siksikip má long te matngan tatalen a sápkín má solsolta di uri táit kán lite, di áslai rangrangas suri kándi bos tatalen ngorer, má a kuluk suri dik lu rumrum kunán. Má gam, koion gama mur i di má kipi matngan rangrangas ngorer. ¹⁶ Má ngo gam áslai rangrangas kabin gam mur i Karisito, ái á lain táit má koion gama rumrum kunán. Gama para agas Káláu suri di utung gam ngo gam rang táir ái Karisito.

¹⁷ Ákte pátum má pákánbung suri ái Káláu na nagogon i matananu, má na tangkabin nagogon i kán matananu er di lu lotu uri narsán. Má ngo na nagogon i git er git rang buhán ái Káláu, ki na tuan rangrang ur si rung kápte di ruruna i lain arbin si Káláu. ¹⁸ ^bA parai i pinpidan ngoromin,

“Ngo bos tám nokwan kándi tu áslai rangrangas
i pákánbung di kis monai kándi araliu náng kunlán be,
ki ái rung di su bah di uri Káláu,
á di káp sang da mákái á araliu.”

¹⁹ Má ngorer ái rung di áslai rangrangas kabin kán nemnem ái Káláu sur di ngo na ngorer, a kuluk ngo da tungai longoi lain tatalen uri narsán tan lite má dák rusan tar di uri limán ái Koner a aksim di má ái a lu muswan suri mur arwat pasi kán oror.

Gam á bos tátáil gama lain ololoh i numán sipsip si Káláu

5 ¹ Má inái iau worwor ur si gam á tan tátáil kán bos tám ruruna. Á iau sang iau mákái mai matang á rangrangas a kipi ái Karisito má iak arbin talas ur on. Má á iau tiklik mam gam gita kipi minmáir i git er a tuan alal ngorer i minmáir i Karisito i pákánbung na tur soura. Á iau mul kesá tátáil, má kak arngánga uri narsá gam á bos tátáil a ngoromin. ² ^c Ái Káláu ákte tari ur si gam á numán matananu, ngorer gama lain tátáil kándi. Gama lain mákmák kalar di ngorer i lain tám ololoh sipsip a lu mákmák kári kán numán sipsip. Koion gama longoi him minái kabin ngo kamu talar sár, ái sár gama longoi kabin gam bál tar gam suri longoi. Sál minái a nem on ái Káláu. Koion gama longoi kabin gam nem i pirán tabal, ái sár na bop i bál gam suri tángni kamu numán matananu. ³ ^d Koion gama hol apakta pas gam má gamák nagogon rakrakai i numán matananu er ái Káláu ákte rusan tar di uri lim gam, ái sár á gam gama lain tohtohpas ur si di má dák mur i gam. ⁴ Má á gam á bos tátáil, a mon

^a 4:14 1Pe 2:20   ^b 4:18 Kis 11:31   ^c 5:2 Ioa 21:15-17; Apo 20:28   ^d 5:3 2Ko 1:24; Pil 3:17; Tit 2:7

mul á kamu tátáil, má ái ái Karisito sang. Má i pákánbung na tur soura on, na tari kamu lain arsupan er kápate lu bokoh pas.

Gama tur dik má tur palai kamu kurtara

⁵eMá sur gam á tan hutngin tur, gama lu rusan tar gam uri narsán rung di tátáil. Má gam no á bos tám ruruna gama lu agengen pas gam má gamák ngorer i tám toptop bia uri narsá gam arliu. Gama longoi ngorer kabin pinpidan a parai ngo

“Ái Káláu a lu su bahin uri rung di lu apakta pas di,
má ák lu tangan pas rung di lu agengen pas di sang.”

⁶fMá pasi á ngorer, gama lu agengen pas gam sang uri lalin rakrakai án limán ái Káláu er a lu loloh i gam. Gama longoi ngorer suri ái na apakta pas gam i pákánbung a arwat mai kán nemnem sang. ⁷gÁá, gama lu rusan tar gam ngorer má gamák lu tari kamu taun ur si Koner a lu lala hol i gam mák lu loloh i gam.

⁸hNa talas i kamu hol má gamák márásngin pagas. Gama lu longoi ngorer kabin kamu kurtara ái Satan kán tu batbatam kursál suri bos tám ruruna, ngo na long sáksáknai kándi ruruna ngorer i laion kán tu batbatam tangrai bos arlih má kán tu ser sur te kálámul ngo na an di.

⁹iGama tur pala Satan má gamák tur dik mai kamu ruruna, kabin gam talas ngo rang táir i gam er bos tám ruruna min i naul matmatngan pokon, á di mul di áslai matngan rangrangas ngorer i gam.

¹⁰jMái sár ái Káláu a Káláu án artangan ákákliis, má kabin gam patap i Karisito, áng kilkila pas gam uri lolon minmáir má gamá kis ákliis i narsán. Gama han sang urami narsán, mái sár gama mulán áslai rangrangas besang i án mudán pákánbung main i bim. Má i katbán kamu rangrangas, ái sang na akuluk kalengna gam má nák arakrakai i gam má nák tangan gam má gamák tur dik. ¹¹kKáián á rakrakai er kápnate rah! A támin!

Arahrahi worwor

¹²lÁi Sailas a tangan iau i le i pákán ram minái ur main narsá gam. Ái á kesá tuá git má iau talas ngo ái a arwat suri gama ruruna on. Iau le i mudán worwor min suri arakrakai i gam. Iau para atalsai si gam ngo pinpidan minái iau sir páptai, ái á artangan muswan si Káláu uri narsá gam. Gama pámpur rakrakai on.

¹³mBos tám ruruna minái Babilon ái Káláu ákte ilwa pas di mul ngorer i gam, di tarwai kándi árár uratung narsá gam. Mái Marko koner a ngoro

^e 5:5 Kis 3:34; Epe 5:21; Iak 4:6 ^f 5:6 Mat 23:12; Luk 14:11; Iak 4:10 ^g 5:7 Mat 6:25-30

^h 5:8 1Te 5:6 ⁱ 5:9 Epe 6:11-13; Iak 4:7 ^j 5:12 Apo 12:2, 25, 13:13, 15:22, 37-40

^k 5:13 Apo 12:2; 2Ti 4:11

natung muswan, ái mul a árár pas gam. ¹⁴Gama lu árár arliu pas gam mai armámna ngorer i aratuán má arakukun i Karisito.

Iau sung ngo gam no gam kes mam Karisito, ái Káláu na asosah i gam mai bál matau.